

**Чижикова Олена Володимирівна,**  
*молодший науковий співробітник,  
ДННУ «Академія фінансового управління»,  
м. Київ, Україна*

## **ВПЛИВ ПРОЦЕСІВ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ НА ПРАВИЛА ОПОДАТКУВАННЯ ТНК**

Діджиталізація економіки призводить до появи соціальних та економічних наслідків у багатьох сферах, включаючи оподаткування та, зокрема, сучасну міжнародну податкову систему. Міжнародна система оподаткування створювалась в епоху, коли компанії надавали послуги та реалізовували товари переважно через фізичну присутність на місцевому або міжнародному рівні. З появою цифрових компаній та подальшою цифровізацією існуючих компаній, стало очевидним, що чинна міжнародна податкова система більше не відповідає вимогам сьогодення. Цифрова трансформація порушує традиційні бізнес-моделі та змінює способи взаємодії бізнесу та зацікавлених сторін.

Вирішення податкових проблем, спричинених цифровізацією, в даний час є головним пріоритетом для Inclusive Framework OECD/G20 (Інклюзивної Робочої групи, що складається із 137 країн, включно з Україною, які співпрацюють в рамках Програми Плану дій BEPS) [1].

Члени OECD/G20 працюють над концепцією нового режиму оподаткування міжнародних корпорацій для того, щоб адаптувати існуючі податкові правила до потреб цифрової економіки. Співпраця відбувається в рамках продовження вдосконалення законодавства з обмеження розмивання податкової бази – Плану дій BEPS. Новий проект отримав назву BEPS 2.0.

В 2019 році була опублікована робоча програма проекту BEPS 2.0, яка стосується проблемних питань оподаткування, пов'язаних з діджиталізацією глобальної економіки.

12 жовтня 2020 року відбулась прес-конференція, на якій були презентовані результати роботи та заявлено про подальші плани. Для громадського обговорення представлені два блоки Програми «Pillar 1» та «Pillar 2», які повинні бути узгоджені до середини 2021 року [2]. Передбачається, що узгодження нових правил дозволить вирішити питання не оподаткування цифрових послуг (digital tax) окремими країнами і гармонізувати підхід до оподаткування як цифрових компаній, так і компаній сектора споживчих товарів, які поступово мігрують в онлайн. В цілому, прогнозується, що ефект для компаній від введення таких ініціатив буде більш м'яким, ніж від введення податку на цифрові послуги.

Основні принципи, закладені в Програму блоків 1 і 2, та зокрема, в методологічну частину – це уникнення подвійного оподаткування або подвійного не оподаткування, та оподаткування прибутку там, де створюється вартість.

Блок 1 («Pillar 1»), встановлюватиме нові правила щодо місця сплати податку (так званий принцип “nexus”), та принципово новий спосіб розподілу

податкових прав між країнами. Метою документа є забезпечення того, щоб транснаціональні компанії, які надають цифрові послуги, сплачували податки там, де вони фактично ведуть бізнес, навіть не маючи фізичної присутності, для цілей оподаткування згідно з чинними правилами.

У «Pillar 1» представлено три різних методи розподілу прибутку від цифрових продажів з метою його оподаткування в юрисдикціях без фізичної присутності продавця. Нові правила розподілу прибутку передбачають виділення і перерозподіл частки прибутку і, відповідно, податків продавця на так звані «ринкові юрисдикції» або юрисдикції, де знаходяться клієнти, але на які не розподіляється прибуток в зв'язку з відсутністю фізичної присутності та податкової реєстрації продавця.

Блок 2 («Pillar 2») містить ряд правил, згідно з якими міжнародні корпорації зобов'язані сплачувати податок не менше, ніж глобально встановлена мінімальна ставка. Такі правила пропонують комплекс заходів, спрямованих на додаткове оподаткування прибутку, який від самого початку був оподаткований за ставкою, що є нижче мінімальної.

За оцінками ОЕСР, очікуваний економічний ефект від реалізації обох блоків BEPS 2.0. призведе до збільшення надходжень з податку на прибуток корпорацій (CIT) на 4%, що еквівалентно 100 млрд. дол. США щорічно. Аналіз також показує, що ще 100 млрд. дол. США можуть бути перерозподілені між ринковими юрисдикціями завдяки ініціативам блоку «Pillar 1», що забезпечить дотримання міжнародного податкового законодавства [3].

Експерти порівнюють нововведення з переворотом у міжнародному оподаткуванні, тому що реформування передбачає суттєву зміну в оподаткуванні не тільки для діджитал компаній (таких як Apple, Microsoft, Google), але й решти нецифрових ТНК. Однак, ініціативи що пропонуються у документах Блоків 1 та 2, все ще перебувають на стадії публічних обговорень та не набули статусу модельного законодавства ОЕСР або нового стандарту, а тому поки що не є обов'язковими для застосування.

Тому Європейські країни все частіше впроваджують оподаткування високотехнологічних компаній на рівні локального законодавства. У липні 2019 року Французький сенат затвердив законопроект про оподаткування технологічних гігантів відповідно до якого 26 цифрових компаній з прибутком, що перевищує 750 млн євро, будуть обкладатися 3%-м податком від доходів, отриманих на території країни. [4].

Зважаючи на світові тенденції цифрового оподаткування, відповідні пропозиції лунають і в Україні. 2 жовтня 2020 року до Верховної Ради був внесений законопроект №4184, який встановлює ПДВ на цифрові послуги зарубіжних компаній [5]. Він стосуватиметься більшості іноземних сервісів, які використовують українці: Google, Instagram, Facebook, Netflix, Amazon.

#### **Список використаних джерел**

1. OECD/G20 Inclusive Framework on BEPS. Progress report July 2019 – July 2020.URL: <https://www.oecd.org/tax/beps/oecd-g20-inclusive-framework-on-beps-progress-report-july-2019-july-2020.pdf>

2. OECD/G20 Inclusive Framework on BEPS invites public input on the Reports on Pillar One and Pillar Two Blueprints. URL: <https://www.oecd.org/tax/beps/oecd-g20-inclusive-framework-on-beps-invites-public-input-on-the-reports-on-pillar-one-and-pillar-two-blueprints.htm>

3. Tax challenges arising from the digitalisation of the economy. URL: <https://www.oecd.org/tax/beps/presentation-economic-analysis-impact-assessment-webcast-february-2020.pdf>

4. France passes tax on tech giants despite US threats. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-48947922>

5. Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо скасування оподаткування доходів, отриманих нерезидентами у вигляді виплати за виробництво та/або розповсюдження реклами та удосконалення порядку оподаткування податком на додану вартість операцій з постачання нерезидентами електронних послуг фізичним особам. URL: [http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4\\_1?pf3511=70112](http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70112)

УДК 657:336.2

**Чук Олена Вікторівна,**  
к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування  
ДВНЗ «Київський національний економічний університет  
імені Вадима Гетьмана»,  
м. Київ, Україна

## **МОТИВАЦІЙНІ ВИПЛАТИ ДИЛЕРАМ ЯК ОБ'ЄКТ ОПОДАТКУВАННЯ ТА ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ**

Зазвичай підприємство здійснює реалізацію продукції через дилерські мережі. Одним із методів, що використовують постачальники для просування товарів на ринку, є мотиваційні виплати суб'єктам господарювання, які оптом купують товари у постачальника та здійснюють їх збут. Такі мотиваційні виплати є винагородою у грошовій формі за досягнення певних економічних показників дилерами у межах своєї основної діяльності та сприяють поживавленню збуту товарів постачальника, стимулюють просування товарів у каналах дистрибуції.

Оскільки мотиваційні виплати, що сплачують постачальники дилерам, зокрема, за виконання плану закупівель, дотримання асортименту товарів та рекомендованих цін, досягнення певних обсягів продажу, спрямовуються на стимулювання збуту продукції, такі виплати зазвичай визначаються як оплата маркетингових послуг. Отже, винагороду, яку сплачує постачальник продукції дилерам за досягнення певних показників з метою стимулювання збуту продукції, слід визнати компенсацією вартості маркетингових послуг.

До проблемних питань слід віднести визнання процедури стимулювання збуту продукції через мотиваційні виплати дилерам до маркетингової послуги. З одного боку, дії таких оптових покупців вписуються у визначення постачання послуг, наведеного у п.14.1.185 Податкового Кодексу, в якій зазначається що «постачання послуг – будь-яка операція, що не є постачанням товарів, чи інша операція з передачі права на об'єкти права інтелектуальної власності та інші